

Innst. 103 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Meld. St. 49 (2012–2013)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2012, eksportkontroll og internasjonalt ikke-sprednings-samarbeid

Til Stortinget

Sammendrag

Med denne meldingen til Stortinget legger regjeringen for attende år på rad frem informasjon om omfanget av eksporten av våpen, ammunisjon og annet militært materiell (heretter forsvarsmateriell). Meldingen som nå legges frem gir innsyn i eksporten i 2012.

I meldingen gis det innsyn i hva slags varer, tjenester og teknologi knyttet til disse varene som ble eksportert, til hvilke mottakerland og verdien av eksporten. Det gis også informasjon om avslag på søknader om lisens av forsvarsmateriell, om Forsvarets relevante eksportaktiviteter, utførelse av håndvåpen og om eksporten av flerbruksvarer (liste II) for militær bruk. Videre fremgår informasjon om avslag på søknad om eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruker.

Norsk eksportkontrollpolitikk, regelverket og det internasjonale arbeidet når det gjelder eksportkontroll og ikke-spredning er også omtalt. I årets melding er det en særlig orientering om arbeidet med å styrke retningslinjene, samt om ny forskrift som trådte i kraft i juni 2013. Hovedhensikten med ny forskrift har vært å sikre gjennomføring av et EØS-relevant direktiv om forenklet lisensiering av forsvarsrelaterte varer innenfor EØS.

Selv om beslutninger om eksport av forsvarsmateriell fattes innen nasjonal suverenitet, har det de

siste årene utviklet seg et stadig tettere samarbeid både innenfor EU og andre internasjonale fora når det gjelder eksportkontroll av konvensjonelle våpen. Norges samarbeid med EU innebærer regelmessig dialog om eksportkontrollen, samt utveksling av informasjon om avslag på søknader om eksportlisens begrunnet i atferdskodeksens kriterier. Det er en forutsetning at man tar hensyn til andre staters avslag, og ikke gir lisens for en tilnærmet lik eksport som et annet land har avslått. Denne forståelsen er ment å bidra til en mer enhetlig eksportkontrollpraksis over tid, samt gi bedriftene mest mulig like konkurransevilkår.

I april 2013 vedtok FNs generalforsamling en avtale om kontroll med internasjonal våpenhandel (ATT). Vedtaket er et viktig gjennombrudd mot å oppnå større ansvarlighet i den internasjonale handelen med våpen og andre forsvarsrelaterte varer. Regjeringen arbeider med sikte på snarlig norsk ratifikasjon av avtalen, og i denne forbindelse bekrefte at norsk eksportkontrollpraksis ivaretar avtalens forbuds- og vurderingskriterier som nedfelt i særlig artikkel seks og syv.

Eksporten i 2012

Den samlede verdien av eksporten i 2012 var i underkant av 4,6 mrd. kroner, hvorav nær 3,9 mrd. kroner utgjorde salg av militære varer. Av dette utgjorde eksporten av A-materiell (våpen og ammunisjon) 3,3 mrd. kroner og B-materiell (annet militært materiell) ca. 574 mill. kroner. Til sammenligning var verdien av eksporten i 2011 i underkant av 3,9 mrd. kroner, hvorav ca. 3,6 mrd. kroner utgjorde salg. Av dette utgjorde eksporten av A-materiell 2,9 mrd. kroner og B-materiell ca. 719 mill. kroner.

Eksporten av flerbruksvarer (sivile varer beskrevet på UD's liste II) til militær mottaker, beløp seg i

2012 til om lag 404 mill. kroner. I forhold til 2011 var dette en økning på ca. 366 mill. kroner. Økningen i eksporten på dette området har sammenheng med at sivil sektor i økende grad er teknologidrivende, noe som medfører at flerbruksvarer i større grad enn tidligere benyttes i militære systemer.

I forhold til i 2011 var det i 2012 en økning i verdien av den totale eksporten på om lag 687 mill. kroner (18 pst.). Medlemslandene i NATO, Sverige og Finland er de største mottakerne av forsvarsmateriell fra Norge. I 2012 utgjorde eksporten av A-materiell til disse landene 78 pst. og for B-materiell 90 pst. Meldingens kapittel 9 inneholder tabeller og oversikter som gir ytterligere informasjon om eksporten.

Åpenhet om eksporten

Siden den første meldingen ble fremlagt i 1996 har graden av åpenhet økt betydelig. Norge arbeider aktivt i en rekke internasjonale fora for at også andre land skal utvise åpenhet om sin forsvarsmaterielle eksport.

Parallelt med målsettingen om å utvise størst mulig åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell fra Norge, er det nødvendig å sikre at økt innsyn skjer innenfor rammen av de begrensninger som taushetsplikten i eksportkontrollloven setter.

Det er etablert praksis at Stortinget konsulteres om eksportkontrollsaker av særlig utenrikspolitisk eller prinsipiell betydning. Dette er en linje som regjeringen vil videreføre. I kapittel 2 gis ytterligere informasjon om arbeidet med åpenhet og konsultasjoner med Stortinget.

Utenriksdepartementets oppgaver

Utenriksdepartementet er ansvarlig for eksportkontrollen med strategiske varer, teknologi og tjenester. Eksportkontrollens ansvarsområde spenner fra norske politiske beslutninger, et omfattende internasjonalt samarbeid og lovpålagte oppgaver knyttet til behandling av søknader om eksportlisenser.

De siste årene har det funnet sted en substansiell styrking av eksportkontrollområdet i departementet. I 2010 ble en egen fagseksjon gjenopprettet, og det ble tilført to nye stillinger. En hovedgrunn til denne styrkingen var en markant økning i området oppgaver, både når det gjaldt omfanget av lisenssøknader, økt saks kompleksitet og styrket internasjonalt samarbeid.

Departementet har det siste året arbeidet med utvikling av et sikkert, elektronisk saksbehandlings-system. Målet er at systemet skal være fullt operativt i 2014.

Samarbeidet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene setter i stor grad rammene for den nasjonale gjennomføringen av eksportkontroll. I 2013 ble det besluttet å gå over fra den tidligere

nasjonale varelisten over forsvarsmateriell til EUs felles militære liste. I tillegg har departementet tatt i bruk EUs liste over flerbruksvarer. Denne listen er en sammenstilling av listene over flerbruksvarer som er vedtatt i de multilaterale eksportkontrollregimene. På denne måten søker departementet å legge til rette for at norsk næringsliv har mest mulig like vilkår og rammer som konkurrenter i landene som er medlem i regimene.

Det er behov for å styrke og målrette informasjons- og årvåkenhetsdialogen med bedrifter og teknologiinstitusjoner fremover. I denne forbindelse vil både forebygging og etterkontroll i bedriftene være viktige tiltak. Departementet samarbeider nært med både tollvesenet og PST om kontroll og forebyggende tiltak.

Eksportkontrollregelverket

Eksportkontrollen er hjemlet i lov av 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. Kgl.res. av 18. desember 1987 gir Utenriksdepartementet fullmakt til å utøve den fullmakt som i henhold til eksportkontrollloven er tillagt Kongen. Utenriksdepartementet har således ansvaret for kontrollen med eksport fra Norge av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, flerbruksvarer, samt relevant teknologi og tjenester. Utenriksdepartementets forskrift av 19. juni 2013 skal sikre gjennomføring av kontrollen, og utgjør det operative hjemmelsverket for utøvelse av kontrollen. Forskriften erstatter tidligere forskrift av 18. januar 1989.

Hovedmålsettingen med ny forskrift har vært å sikre gjennomføring av det EØS-relevante Direktiv 2009/43/EF i norsk rett, samt et løpende behov for styrking av hjemmelsverket på et par områder. Det er redegjort grundig om den nye forskriften i kapittel 4.

FNs sikkerhetsråds bindende vedtak om sanksjoner gjennomføres i egne norske forskrifter. Enkelte EU-vedtak om våpenembargo som Norge har sluttet seg til, krever gjennomføring i ny forskrift. Andre vedtak om våpenembargo som er fattet av EU eller OSSE gjennomføres på grunnlag av det eksisterende eksportkontrollregelverket.

Retningslinjene

Retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell er endret ved flere anledninger siden de ble publisert første gang i 1992. I 2010 tok Norge EUs åtte atferdskriterier om våpeneksport inn i et eget vedlegg til Utenriksdepartementets retningslinjer (vedlegg A-kriteriene).

Regjeringen er opptatt av at norsk næringsliv så langt som mulig skal ha de samme rammebetingelser som utenlandske konkurrenter, og har derfor valgt å

gjennomføre EUs kriterier i norsk praksis. Regjeringen vil videreføre denne praksisen.

På bakgrunn av utenriks- og forsvarskomiteens Innst. 62 S (2011–2012) om Meld. St. 25 (2010–2011) ble det i Meld. St. 8 (2012–2013) gitt en omfattende redegjørelse om en styrket systematikk for departementets vurderinger av de interne forholdene i en endelig mottakerstat. I tillegg ble det redegjort for styrking av retningslinjene når det gjelder reglene for å avslå søknader om eksport av B-materiell. Avslag om slik eksport skal begrunnes i vedlegg A-kriteriene. Hensikten er å klargjøre at avslag om slik eksport kan gjøres når det vurderes å foreligge en uakseptabel risiko for bruk i intern undertrykking. Kravet til dokumentasjon er i 2013 også styrket ytterligere. Stortinget sluttet seg til regjeringens tiltak, jf. Innst. S 204 (2012–2013). De oppdaterte retningslinjene ble publisert 16. september 2013.

Som følge av den styrkede systematikken knyttet til vurderingen av den interne situasjonen i mottakerlandet, besluttet regjeringen i juni 2013 å suspendere lisenser for eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk i Egypt.

Det er redegjort om arbeidet med å styrke retningslinjene i kapittel 4. Der er det også redegjort for dokumentasjonskrav og sluttbrukerkontroll.

Kunnskapsoverføring

I Meld. St. 25 (2010–2011) og Meld. St. 8 (2012–2013) ble det redegjort for arbeidet med å etablere en målrettet kontroll med kunnskapsoverføring til utenlandske studenter. Betydningen av uønsket teknologi- og kunnskapsoverføring drøftes i økende grad også innenfor det multilaterale eksportkontrollsarbeidet.

Som ansvarlig myndighet for eksportkontrollen vil Utenriksdepartementet i samarbeid med PST, Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet bidra med informasjon til aktuelle læresteder med sikte på større bevissthet om sensitive teknologiområder. Meldingens kapittel 5 omtaler dette nærmere.

FNs sikkerhetsråds sanksjonsregimer

FNs sikkerhetsråd kan med folkerettslig bindende virkning vedta sanksjoner mot stater, personer eller enheter. De mest sentrale forskriftene retter seg mot Iran, Myanmar, Libya, Syria, Hviterussland, Elfenbenskysten og Nord-Korea. Felles for disse er at de bl.a. retter seg mot våpenembargo, forbud mot eksport av visse andre varer og teknologi, frys av midler og formuesgoder, samt reiserestriksjoner. Det er redegjort nærmere om forskriftene i meldingens kapittel 6.

FNs internasjonale våpenhandelsavtale

Regjeringen er meget tilfreds med at det etter tre års forhandlinger lyktes FNs generalforsamling å vedta en avtale 2. april 2013. Avtalen (Arms Trade Treaty, ATT) er den første juridisk bindende avtalen som regulerer internasjonal våpenhandel. Avtalen ble vedtatt med 154 stemmer for, tre imot (Iran, Nord-Korea og Syria) og 23 avstående. Norge undertegnet avtalen sammen med 66 andre stater under en seremoni i FN i New York 3. juni 2013.

Avtalen forhindrer ikke statsparter i å beholde strengere nasjonale eksportkontrollregimer og å styrke disse utover avtalens krav. Gjeldende norsk eksportkontrollregelverk er strengt og omfattende, og avtalens bestemmelser knyttet til eksportkontroll kan gjennomføres innenfor den gjeldende lov 18. desember 1987, nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. Avtalen nødvendigvis heller ikke forskriftsendringer. I tråd med avtalens artikkel 23 vil Norge ved ratifikasjon avgi erklæring om midlertidig anvendelse av artikkel 6 og 7 (overførsler som er forbudt under avtalen og betingelser og kriterier for eksport av våpen og varer under avtalen). Kriteriene er knyttet til en forhåndsvurdering av mulige konsekvenser for fred og sikkerhet og risiko for brudd på internasjonale menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett, internasjonale regler om terrorisme og regler om transnasjonal organisert kriminalitet. Avtalen er beskrevet nærmere i meldingens kapittel 7.2.

Internasjonalt samarbeid om eksportkontroll og ikke-spredning

Gjennom nasjonal eksportkontroll tar leverandørland et særlig ansvar for å sikre etterlevelse av folkerettslige avtaler på ikke-spredningsområdet. Dette gjelder særlig avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen (NPT), kjemivåpenkonvensjonen (CWC) og konvensjonen om forbud mot biologiske våpen (BWC). Eksportkontrollen er ikke-spredning i praksis.

Den raske teknologiske utviklingen innenfor sivil sektor, samt informasjon om at flere land forsøker å anskaffe masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler for slike våpen og utfordringen knyttet til ikke-statlige aktører, har ført til at aktivitetene i regimene har vokst betydelig. Det er redegjort for det internasjonale samarbeidet i kapittel 7.

Forsvarsindustrien i Norge og internasjonalt samarbeid

Forsvarsdepartementet arbeider aktivt for at norsk forsvarsindustri skal komme i betraktning som underleverandør ved større materiellkjøp fra utlandet.

EUs nye forsvarsdirektiv (2009/81/EC) har som målsetting å åpne EUs marked for forsvarsmateriell for konkurranse på like og ikke-diskriminerende vilkår. Dersom direktivet reelt fører til en mer åpen og likeverdig konkurransesituasjon for forsvarsmateriell i Europa, vil dette kunne gi norsk forsvarsindustri økte muligheter på det europeiske markedet. Det er redegjort nærmere om spørsmålet i meldingens kapittel 8.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jens Stoltenberg, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Per Sandberg og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Astrid Aarhus Byrknes, fra Senterpartiet, Jenny Følling, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, noterer at den samlede verdien av eksporten av forsvarsmateriell i 2012 var i underkant av 4,6 mrd. kroner, hvorav nær 3,9 mrd. kroner utgjorde salg av militære varer. Komiteen merker seg at av dette utgjorde eksporten av A-materiell (våpen og ammunisjon) 3,3 mrd. kroner og B-materiell (annet militært materiell) 574 mill. kroner. Komiteen viser videre til at eksporten av flerbruksvarer (sivile varer beskrevet på UDs liste II) til militær mottaker, i 2012 beløp seg til 404 mill. kroner, en økning i forhold til 2011 på 366 mill. kroner. Komiteen noterer at NATOs medlemsland samt Sverige og Finland er de største mottakerne av forsvarsmateriell fra Norge.

Komiteen merker seg at samarbeidet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene i stor grad setter rammene for den nasjonale gjennomføringen av eksportkontroll. Komiteen tar til etterretning at det i 2013 ble besluttet å gå over fra den tidligere nasjonale varelisten over forsvarsmateriell til EUs felles militære liste. Komiteen merker seg videre at departementet i tillegg har tatt i bruk EUs liste over flerbruksvarer, og at denne listen er en sammenstilling av listene over flerbruksvarer som er vedtatt i de multilaterale eksportkontrollregimene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter regjeringens ambisjon om at norsk næringsliv skal ha mest mulig like rammebetingelser

som sine konkurrenter i landene som er medlem i regimene.

Komiteen vil samtidig understreke at produksjon og eksport av forsvarsmateriell utgjør en betydelig verdiskaping i Norge og bidrar til utvikling av teknologi som også kan brukes sivilt. Komiteen vil i denne sammenheng vise til at veksten i eksporten av flerbruksvarer til militær mottaker har sammenheng med at sivil sektor i økende grad er teknologidrivende, noe som medfører at flerbruksvarer stadig oftere benyttes i militære systemer.

Komiteen viser til at en betydelig del av de mindre bedriftene er lokalisert i de samme områdene, men det finnes underleverandører i nesten alle fylker. For disse bedriftene har produksjon av forsvarsmateriell avgjørende betydning for næringsutvikling og arbeidsplasser lokalt. Slik produksjon bidrar til å opprettholde verdifulle kompetansearbeidsplasser i distriktene. Komiteen merker seg at norsk forsvarsindustri sier seg tilfreds med dagens strenge regelverk.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener at forutsigbarhet ikke må veie tyngre enn hensynet til menneskerettigheter og demokrati.

Komiteen ser positivt på det arbeidet som er gjort de senere år for å sikre størst mulig innsyn i eksport av forsvarsmateriell fra Norge. Komiteen mener at økt innsyn og informasjon har bidratt til større åpenhet og en bredere samfunnsdebatt om forsvarsmaterielleksporten. Komiteen vil påpeke at et strengt regelverk, åpenhet om eksporten og bred debatt gjennom stortingsmeldingen, bidrar til transparens og sikrer legitimiteten til norsk eksport av forsvarsmateriell.

Komiteen vil vise til Innst. 204 S (2012–2013), jf. Meld. St. 8 (2012–2013). Komiteen vil videre vise til at retningslinjene ble oppdatert gjennom ny forskrift som trådte i kraft 19. juni 2013. Komiteen har merket seg at hovedmålsettingen med den nye forskriften har vært å sikre gjennomføring av det såkalte ICT-direktivet i norsk rett. I tillegg innebærer forskriften to substansielle endringer om lisensplikt.

Komiteen vil særlig peke på endringer om FN-vedtatt våpenembargo, som nå utvides til å gjelde andre tiltaksregimer Norge har sluttet seg til, f.eks. fra EU og OSSE. I tillegg skal det nå kreves lisens for eksport av enhver vare som kan tjene til å utvikle en stats militære evne som ikke er forenlig med vesentlige norske sikkerhets- og forsvarsinteresser. Komiteen ser de nevnte endringene som viktige skritt i en stadig forbedring av våpeneksportregimet

og ber om å bli holdt orientert om de innstrammingslinjene betyr for eksport av B-materiell. Komiteen vil også gi sin støtte til oppdateringene og presiseringene i Vedlegg A-kriteriene.

Komiteen viser også til Innst. 104 S (2012–2013), jf. Prop. 186 S (2012–2013) om samtykke til ratifikasjon av avtale om våpenhandel av 2. april 2013. Komiteen har merket seg at avtalens bestemmelser knyttet til eksportkontroll kan gjennomføres med hjemmel i lov 18. desember 1987, nr. 93, om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi, mv. Komiteen er fornøyd med at Utenriksdepartementet vil gjennomgå det samlede regelverket på området for å se på en mulig harmonisering av våpenavtalen og ulike deler av regelverket. Komiteen vil be regjeringen følge opp Norges aktive arbeid for at også andre land skal vise åpenhet om sin forsvarsmaterielleksport.

Komiteen mener det er svært positivt at FNs generalforsamling i april 2013 vedtok den første juridisk bindende avtalen om kontroll med internasjonal våpenhandel (Arms Trade Treaty/ATT). Vedtaket er et viktig gjennombrudd for å oppnå større ansvarlighet i den internasjonale handelen med våpen og andre forsvarsrelaterte varer. Komiteen mener det er positivt at Norge har arbeidet for en sterk avtale med humanitær innretning.

Komiteen ser positivt på at Utenriksdepartementet i samarbeid med Stockholm Peace Research Institute har utarbeidet en sjekklister i den hensikt å sikre mer systematiske vurderinger når det gjelder forholdene knyttet til respekten for menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett og den innenrikspolitiske situasjonen som følge av eksisterende motsetninger eller væpnede konflikter i den endelige bestemmelsesstaten. Komiteen merker seg at både industrien og organisasjonene i høringen uttrykte tilfredshet med innføring av en slik sjekklister.

Komiteen understreker at det er viktig at sjekklister blir konsekvent og systematisk anvendt, og at regjeringens risikovurdering fører til at Norge ikke vil tillate salg av forsvarsrelaterte varer til land i områder med internasjonal væpnet konflikt eller hvor slik væpnet konflikt truer, eller til land hvor det aktuelle forsvarsrelaterte utstyret kan benyttes i forbindelse med intern væpnet konflikt og det anses å foreligge en uakseptabel fare for at utstyret kan bli brukt til intern undertrykking, eller til å angripe en annen stat eller tvinge gjennom territorialkrav med makt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, understreker at det er viktig at sjekklister blir konsekvent og systematisk anvendt, og at regjeringens risikovurdering fører til at det ikke

eksporteres våpen til land hvor myndighetene begår alvorlige brudd på menneskerettighetene.

Komiteen mener det er viktig at Norge praktiserer et strengt eksportkontrollregelverk.

Komiteen mener det er viktig å ha felles internasjonale regler vedrørende salg av våpen og teknologi. Komiteen støtter regjeringens arbeid i relevante fora for å fremme høye internasjonale kontrollstandarder når det gjelder eksport av forsvarsmateriell.

Komiteen støtter at regjeringen fra norsk side vil arbeide videre i relevante internasjonale fora for å oppnå en felles norm for sluttbrukerdokumentasjon, og arbeide for at dette blir norm i NATO.

Komiteen vil også støtte at Norge har tatt en ledende rolle i internasjonale fora i arbeidet med å få til bedre kontroll med konvensjonelle våpen, særlig håndvåpen og lette våpen, med tilhørende ammunisjon. Komiteen vil anmode regjeringen om å videreføre dette arbeidet, blant annet med sikte på å styrke internasjonale avtaler om merking og sporing.

Komiteen støtter regelendringen om at lisens for B-materiell kan avslås med begrunnelse i Vedlegg A-kriteriene. Nevnte endringer er en viktig anerkjennelse av at også B-materiell kan spille en viktig rolle i en stats undertrykkelse av egen befolkning. Komiteen mener det er viktig at Vedlegg A-kriteriene fremover blir anvendt systematisk ved søknader om eksport av B-materiell. Komiteen forutsetter at regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med opplysninger og vurderinger av erfaringene med den endrede praksis med hensyn til kontrollen med eksport av B-materiell som det nå legges opp til.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, ber regjeringen redegjøre for hvordan disse retningslinjene vil praktiseres i møte med eksportsøknader til NATO-land. Flertallet understreker at retningslinjene bør anvendes konsekvent også for slike søknader.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre deler oppfatningen uttrykt av en rekke organisasjoner på komiteens høring vedrørende eksport av forsvarsmateriell – både A- og B-materiell – til autoritære regimer, eller til land hvor det begås alvorlige brudd på menneskerettighetene. Disse medlemmer legger til grunn at innføringen av sjupunktlisten, samt en konsekvent og systematisk anvendelse av denne, vil bidra til at norsk forsvarsmateriell i fremtiden ikke kom-

mer autoritære regimer, eller stater hvor det begås alvorlige brudd på menneskerettighetene, i hende.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ber regjeringen innføre sluttbrukerklæringer fra alle land, også NATO-land og andre nære allierte. Det er viktig at tidligere regjeringers arbeid på dette området videreføres. Disse medlemmer ber regjeringen utrede hvordan komponenteksport kan underlegges Vedlegg A-kriteriene på en slik måte at norske komponenter ikke inngår i produkter som videreselges til sluttbrukere som ville vært uakseptable som mottakere av militært materiale eksportert fra Norge. Disse medlemmer er åpne for å vurdere en rapportplikt til norske myndigheter for vedlikeholdsoppdrag og reservedelsleveranser for norske våpen og våpensystemer som en kontrollmekanisme for hvor norske våpen er i bruk. Disse medlemmer ser det videre som naturlig at norske statseide selskapers eksport fra fabrikker i andre land følger norsk eksportregelverk.

Disse medlemmer vil i denne sammenheng se det som naturlig å be regjeringen foreta en under-

søkelse blant våre allierte for å finne praksis knyttet til krav om sluttbrukerklæring.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det i 2012 ble åpnet for våpeneksport til Indonesia. Disse medlemmer understreker at det pågår et bekymringsfullt våpenkappløp i Sørøst-Asia og Sør-Asia og vil presisere at norsk eksport av forsvarsmateriell til land i området ikke bør bidra til våpenkappløp.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Meld. St. 49 (2012–2013) – om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2012, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 12. februar 2014

Anniken Huitfeldt

leder

Christian Tybring-Gjedde

ordfører

